Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2019

Δ-02

Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.

Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων

Η ελληνική οικονομία εμφανίζει αντοχές στις εξωτερικές πιέσεις και διατηρεί φέτος ρυθμό ανάκαμψης ανάλογο με τα επίπεδα του 2018 ή και λίγο μεγαλύτερο. Με βάση τα νέα δεδομένα που προκάλεσε η πρωτοφανής σε έκταση αναθεώρηση των επιδόσεων του α΄ εξαμήνου του 2019 από την ΕΛΣΤΑΤ (από 1,5% σε 2,1% ετησίως), καθώς και η αντίστοιχη μεγέθυνση κατά 2,3% το γ΄ τρίμηνο του έτους, αρκεί το ΑΕΠ να αυξηθεί κατά 1,5% το δ΄ τρίμηνο προκειμένου να επιτευχθεί ο επίσημος στόχος για 2% το 2019.

Συνεπώς, από τυπική άποψη, η ελληνική οικονομία θα ξεκινήσει με σχετικά καλές προϋποθέσεις την επιδίωξη του υψηλότερου αναπτυξιακού στόχου (2,8%) για το 2020. Από ουσιαστική, ωστόσο, άποψη η αναπτυξιακή δυναμική της ελληνικής οικονομίας παραμένει ποιοτικά εύθραυστη και εξωτερικά ευάλωτη. Εύθραυστη γιατί στηρίζεται κυρίως στην εξωτερική ζήτηση (εξαγωγές, τουρισμό) και στην επανεκκίνηση των κατασκευών και όχι τόσο στις επενδύσεις ή την ιδιωτική κατανάλωση που παραμένουν χωρίς δυναμική. Ευάλωτη γιατί η διεθνής οικονομική επιβράδυνση συνεχίζεται – παρά τις όψιμες ενδείξεις κάποιας ανακοπής αυτής της τάσης– και οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι σταθερά εντείνονται, με υπαρκτό πάντα τον κίνδυνο μιας νέας οικονομικής ύφεσης ή και κρίσης.

Το ΙΝΕ ΓΣΕΕ έχει σταθερά τονίσει πως για τη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας από μια φάση ήπιας ανάκαμψης σε μια φάση αναζήτησης διατηρήσιμης αναπτυξιακής δυναμικής χωρίς αποκλεισμούς απαιτείται η τήρηση τριών προϋποθέσεων: η αύξηση των θέσεων πλήρους απασχόλησης, η υλοποίηση σημαντικού όγκου ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων, και κυρίως ο μετασχηματισμός του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας μας. Ωστόσο, καμία από αυτές δεν εξελίσσεται ικανοποιητικά ως σήμερα (βλ. Ενδιάμεση Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2019), ώστε οι προσδοκίες ταχείας επιστροφής της οικονομίας και της κοινωνίας σε δυναμική συνοχής και ανάπτυξης να είναι ρεαλιστικές. Βασική αιτία για την κατάσταση αυτή είναι το ότι η ελληνική οικονομία, παρά την προσωρινή ρύθμιση και βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, παραμένει αιχμάλωτη στην παγίδα του ιδιωτικού χρέους (και της συνακόλουθης έκθεσης των τραπεζών στον όγκο των μη

εξυπηρετούμενων δανείων), ενός φαινομένου που έχει παγκόσμια διάσταση.

Σε παγίδα χρέους η παγκόσμια οικονομία;

Τα νέα για την παγκόσμια οικονομία είναι δυσάρεστα, καθώς ακόμα και μετά το τελευταίο κύμα νομισματικών κινήτρων (μείωση επιτοκίων, ΟΕ), η παγκόσμια ανάπτυξη αρχίζει και πάλι να επιβραδύνεται –το παγκόσμιο ΑΕΠ από 3,5% το 2018 αναμένεται να αυξηθεί μόλις 2,9% το 2019 και το 2020– με εμφανή τα σημάδια σε όλες τις μεγάλες οικονομίες (Διάγραμμα 1). Προπομπός της οικονομικής αυτής επιβράδυνσης είναι το διεθνές εμπόριο, το οποίο τους τέσσερις τελευταίους μήνες σημειώνει σταθερή κάμψη (Διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 1: Ετήσιος ρυθμός ποσοστιαίας (%) μεταβολής ΑΕΠ μεγάλων οικονομιών

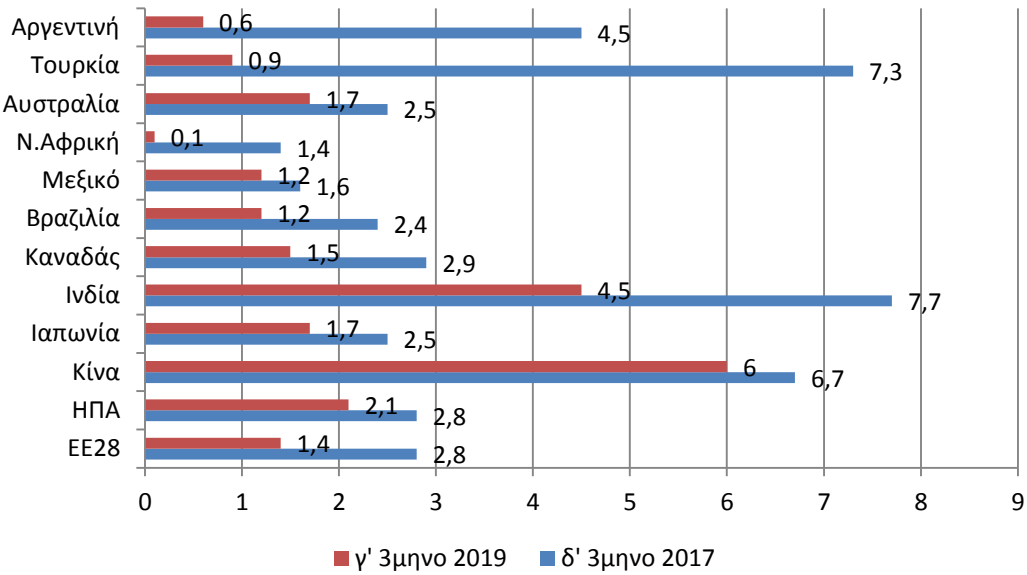

Πηγή: Trading Economics

Ως επακόλουθο της αβεβαιότητας στις συναλλαγές, οι επενδύσεις, οι οποίες το προηγούμενο διάστημα επεκτείνονταν με ρυθμό 5% παγκοσμίως, τώρα έχουν επιβραδυνθεί σε 1% περίπου (ΟΟΣΑ).

Διάγραμμα 2: Τάση συρρίκνωσης του παγκόσμιου εμπορίου
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές [%])

Πηγή: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis

Πρώτο θύμα της κάμψης του εμπορίου είναι η βιομηχανία και οι μεταφορές με τον δείκτη ξηρού φορτίου, μετά την προσωρινή του άνοδο το καλοκαίρι, να καταγράφει νέα πτώση τελευταία.

Με την υποχώρηση, όμως, των συναλλαγών, το ιδιωτικό χρέος καθίσταται ο νέος μεγάλος κίνδυνος μετασχηματισμού της οικονομικής επιβράδυνσης σε κρίση. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Διεθνούς Ινστιτούτου Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών (IIF), το χρέος που οφείλουν οι εταιρείες στις μεγάλες οικονομίες αυξήθηκε από το τέλος της μεγάλης ύφεσης το 2009, το δε συνολικό χρέος πριμοδοτούμενο από την πτώση των επιτοκίων, έφθασε τα 246 τρισ. δολάρια (ή 194% του παγκόσμιου ΑΕΠ), εκ των οποίων τα 120 τρισ. αποτελούν ιδιωτικό χρέος.

Σημειώνεται πως μεγάλο μέρος του νέου εταιρικού χρέους σε ΗΠΑ και ΕΕ χρησιμοποιήθηκε για την επαναγορά μετοχών, το ράλι στα χρηματιστήρια και την αποκόμιση κερδών. Στο μεταξύ, το 40% του εταιρικού χρέους της ΕΕ προσφέρει αρνητική απόδοση, ενώ αρνητική απόδοση έχουν και κρατικά χρέη ύψους 15 τρισ. δολαρίων παγκοσμίως.

Τέλος, σύμφωνα με την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), το 12% των επιχειρήσεων του αναπτυγμένου κόσμου –επίδοση ρεκόρ για τη Δύση– έχουν γίνει ζόμπι (χρειάζεται, δηλαδή, να εκδίδουν νέο χρέος μόνο για να πληρώνουν τους τόκους για το υπάρχον).

Από τα παραπάνω συνάγεται πως, αν και το 2008 απετράπη μια μεγάλη συστημική κρίση χάρις στην πολιτική του φθηνού χρήματος, υπήρξε ένα βαρύ τίμημα: η δημιουργία νέου όγκου, εταιρικών κυρίως, χρεών επιβάρυνε τις επενδύσεις υποχρεώνοντας την παγκόσμια οικονομία σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Σήμερα που οι κεντρικές τράπεζες καταφεύγουν πάλι στη νομισματική επέκταση προκειμένου να αποφύγουν μια καταστροφική ύφεση που θα βρει μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων υπερχρεωμένες και στο χείλος της χρεοκοπίας, οι συνθήκες είναι πολύ χειρότερες. Γιατί πέραν της μεγαλύτερης υπερχρέωσης, έχουμε ήδη μηδενικά ή αρνητικά επιτόκια, υπερτίμηση των περιουσιακών στοιχείων, οξυμμένες εμπορικές τριβές, σημαντικό έλλειμμα εμπιστοσύνης στις πολιτικές ηγεσίες, και τα πρόσθετα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής, του μεταναστευτικού και της γεωπολιτικής αταξίας.

Από τη μακρο-απογοήτευση στον μακρο-προβληματισμό

Σε αυτό το αντίξοο παγκόσμιο περιβάλλον καλείται η ελληνική οικονομία να ανακάμψει ταχύτερα, αντιμετωπίζοντας παρόμοια προβλήματα ιδιωτικής υπερχρέωσης και αδυναμίας πιστωτικής επέκτασης (βλ. κόκκινα δάνεια) πέραν των λοιπών δομικών της ανισορροπιών, όπως είναι η περιορισμένη βιομηχανική βάση, το μεγάλο έλλειμμα επενδυτικής δέσμευσης της εγχώριας επιχειρηματικότητας, η υψηλή ανεργία, η χαμηλή παραγωγικότητα και η διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα, η θεσμική ανεπάρκεια, το υψηλό δημόσιο χρέος και η δέσμευση για υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα.

Παρά ταύτα, η οικονομία ανέκαμψε το γ΄ τρίμηνο του 2019 (10ο συνεχόμενο) κατά 2,3% και μετά τις αναθεωρημένες επιδόσεις των δύο προηγούμενων τριμήνων, μάλλον υπερκαλύπτει τον φετινό στόχο (2%) υπερβαίνοντας για 2η χρονιά τη μέση ευρωπαϊκή επίδοση. Πρόκειται για υψηλότερη επίδοση από την αντίστοιχη του γ΄ τριμήνου του 2018 (2%), αλλά χαμηλότερη από το β΄ τρίμηνο του 2019 (2,8%). Πόσο στέρεη είναι, όμως, η ανάκαμψη αυτή του ΑΕΠ όταν στο 9μηνο (2,2%) βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση των καθαρών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (6,6%) και στη δημόσια κατανάλωση (3%) (Διάγραμμα 3); Πόσο ποιοτική μπορεί να είναι η εν λόγω ανάκαμψη όταν η κατανάλωση των νοικοκυριών και οι ακαθάριστες πάγιες επενδύσεις περιορίζονται αντίστοιχα σε αυξήσεις μόλις 0,2% και 1% αντίστοιχα στο 9μηνο του 2019;

Πράγματι, από την εκτίμηση της συμβολής των επιμέρους συνιστωσών στην αύξηση 2,2% του ΑΕΠ το 9μηνο του 2019 προκύπτει ότι τη μεγαλύτερη συμβολή με 1,08 ποσοστιαίες μονάδες είχαν οι καθαρές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (2,24 ποσοστιαίες μονάδες οι εξαγωγές μείον 1,16 ποσοστιαίες μονάδες οι εισαγωγές) εκ των οποίων καθοριστική ήταν η συμβολή των εξαγωγών υπηρεσιών (1,63 ποσοστιαίες μονάδες) –δηλαδή πρωτίστως του τουρισμού–, ενώ αξιοσημείωτη ήταν η συμβολή της δημόσιας κατανάλωσης (0,62 ποσοστιαίες μονάδες). Αντίθετα, η συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης (0,14 ποσοστιαίες μονάδες) και των πάγιων επενδύσεων (0,11 ποσοστιαίες μονάδες) ήταν ελάχιστη και στα όρια των στατιστικών διαφορών (0,09 ποσοστιαίες μονάδες).

Διάγραμμα 3: Εξέλιξη (ποσοστιαία [%] μεταβολή) συνιστωσών ΑΕΠ στο 9μηνο

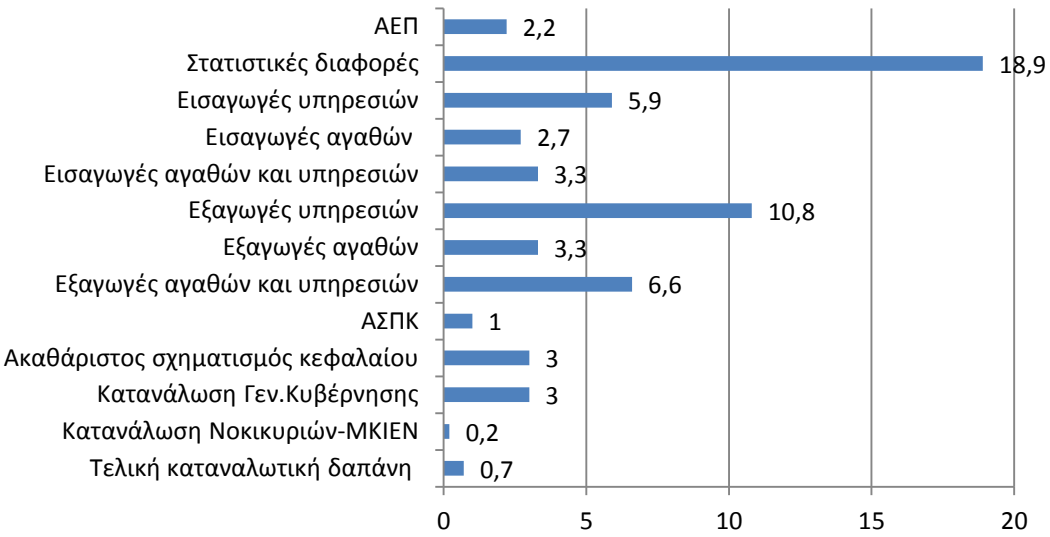

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (εποχικά διορθωμένα στοιχεία)

Με τα αποτελέσματα του γ΄ τριμήνου και συνολικά του 9μήνου του 2019 επιβεβαιώνεται η ανησυχία του ΙΝΕ ΓΣΕΕ (βλ. Ενδιάμεση Έκθεση, 2019) για απουσία δυναμικής ενδογενών μηχανισμών, όπως της ιδιωτικής κατανάλωσης και των παραγωγικών επενδύσεων, με συνέπεια να δημιουργείται ένα πλέγμα δυνητικών εμπλοκών στη μετάβαση της χώρας σε σταθερά υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Τα προσκόμματα εντοπίζονται και στους τρεις πυλώνες επεκτατικής δυναμικής (εξαγωγές, επενδύσεις και κατανάλωση).

Πόσο ακόμη οι εξαγωγές θα ξελασπώνουν την οικονομία;

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε ότι τους 5 από τους 10 πρώτους μήνες του 2019 οι ελληνικές εξαγωγές αγαθών έχουν σημειώσει κάμψη σε ετήσια βάση, με κορυφαία την επίδοση του Οκτωβρίου (-9,1% έναντι 25,3% τον Οκτώβριο του 2018). Συνολικά στο 10μηνο Ιανουάριος-Οκτώβριος 2019 οι εξαγωγές αγαθών αυξάνονται μόλις 1,2% έναντι 17,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2018.

Συνεπώς, είναι προφανές πως η παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση και η βιομηχανική ύφεση στην ΕΕ και στις βασικές εξαγωγικές μας αγορές (Γερμανία, Ιταλία, Τουρκία) έχει ήδη πλήξει τη δυναμική των εξαγωγών αγαθών. Μολονότι οι ελληνικές εξαγωγές συνεχίζουν να κερδίζουν μερίδια στις ξένες αγορές –ένδειξη ότι διατηρείται η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της χώρας–, η επιβράδυνση ή και στασιμότητα της εξωτερικής ζήτησης περιορίζει εφεξής σημαντικά τον ρόλο των εξαγωγών αγαθών ως ατμομηχανής της οικονομικής ανάκαμψης.

Αντίθετα, οι εξαγωγές υπηρεσιών διατηρούν ως τώρα τη δυναμική τους (χάρις στον τουρισμό και τις μεταφορές) επιτυγχάνοντας στο 9μηνο του 2019 ετήσια άνοδο 9,2% έναντι 8,5% το ίδιο διάστημα του 2018 (στοιχεία ΤτΕ), με τις τουριστικές εισπράξεις να τρέχουν ακόμη ταχύτερα (14% έναντι 8,4% το 9μηνο του 2018). Η δυναμική αυτή σχετίζεται τόσο με την ποιοτική βελτίωση των τουριστικών εισροών (αύξηση της κατά κεφαλήν τουριστικής δαπάνης) και την επιμήκυνση της τουριστικής σεζόν όσο και με τα προβλήματα ασφάλειας που αντιμετωπίζουν άλλες, γειτονικές χώρες της Μεσογείου. Ωστόσο, εάν συνεχιστεί η διεθνής οικονομική δυστοκία, ενταθούν οι μεταναστευτικές εισροές με τα συνακόλουθα προβλήματα διαχείρισής τους στα νησιά και οξυνθεί περαιτέρω η τουρκική επιθετικότητα, είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπίσουν προβλήματα και οι εξαγωγές υπηρεσιών της χώρας.

Τις παραπάνω διαπιστώσεις και εκτιμήσεις για τον διαφαινόμενο περιορισμό της εξαγωγικής δυναμικής ως αναπτυξιακού μοχλού της οικονομίας υποστηρίζει η εξέλιξη της σχέσης των ευρωπαϊκών εισαγωγών με τις ελληνικές εξαγωγές (Διάγραμμα 4) με δεδομένη την υψηλή συσχέτιση ΑΕΠ και εισαγωγών στην Ευρώπη. Παρατηρούμε ότι η σχέση ευρωπαϊκών εισαγωγών και ελληνικών εξαγωγών αγαθών είναι στενή με τις πρώτες να επηρεάζουν άμεσα τις δεύτερες. Καθώς το 2018 αρχίζει η οικονομική επιβράδυνση στην ΕΕ, αρχικά οι εισαγωγές της συνεχίζουν να αυξάνουν, αλλά στη συνέχεια μετά το

γ΄ τρίμηνο του 2018 εμφανίζουν ελαφρά κάμψη. Η συσχέτιση αυτή εξηγεί τη σοβαρή επιβράδυνση των ρυθμών επέκτασης των ελληνικών εξαγωγών και ταυτόχρονα καθιστά αναγκαία την άμεση ενεργοποίηση των άλλων δύο κινητήριων δυνάμεων της οικονομίας, των επενδύσεων και της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Διάγραμμα 3: Σχέση εισαγωγών ΕΕ και εξαγωγών Ελλάδας

Πηγή: Trading Economics

Επενδύσεις: ο αδύναμος κρίκος

Με δεδομένες τις σημαντικές αλλαγές στο θεσμικό, χρηματοπιστωτικό και επιχειρηματικό περιβάλλον που ακολούθησαν την έξοδο της Ελλάδας από τα μνημόνια, τις φοροελαφρύνσεις αμφότερων των κυβερνήσεων μέσα στο 2019 και την έντονα φιλοεπιχειρηματική πολιτική της νέας κυβέρνησης, θα περίμενε κανείς μια πραγματική εκτίναξη των παραγωγικών επενδύσεων ήδη από το β΄ τρίμηνο του έτους. Αντ΄ αυτής, είχαμε κάμψη 4,3% των επενδύσεων το β΄ τρίμηνο και αναιμική άνοδό τους κατά 1,6% το γ΄ τρίμηνο, παρά την πολύ χαμηλή βάση του γ΄ τριμήνου του 2018. Αντίστοιχα, στην Ευρωζώνη οι επενδύσεις παγίων αυξήθηκαν στο 8,5% και 3,7%, ενώ για το σύνολο των 10 τελευταίων τριμήνων, η μέση ετήσια αύξηση των επενδύσεων στην Ελλάδα ήταν μηδενική και στην Ευρωζώνη 3% (Διάγραμμα 5α).

Τη συνεχιζόμενη εξασθένιση των ακαθάριστων πάγιων επενδύσεων στη χώρα αποτυπώνει επίσης καθαρά ο λόγος τους προς το ΑΕΠ: στην Ελλάδα από 14,2% στα μέσα του 2017 υποχωρεί σε 11,2% το 2018 και 11,3% το 2019, όταν στην Ευρωζώνη από 20,4% αυξάνεται σε 20,9% και 22% αντίστοιχα.

Δηλαδή, το επενδυτικό χάσμα Ελλάδας-Ευρωζώνης αυξήθηκε τη διετία 2018-2019 διαψεύδοντας τις καλλιεργούμενες προσδοκίες για την πορεία της οικονομίας (Διάγραμμα 5β).

Διάγραμμα 5α: Ετήσιες ποσοστιαίες (%) μεταβολές πάγιων επενδύσεων ανά τρίμηνο (β΄ τρίμηνο 2017-γ΄ τρίμηνο 2019)

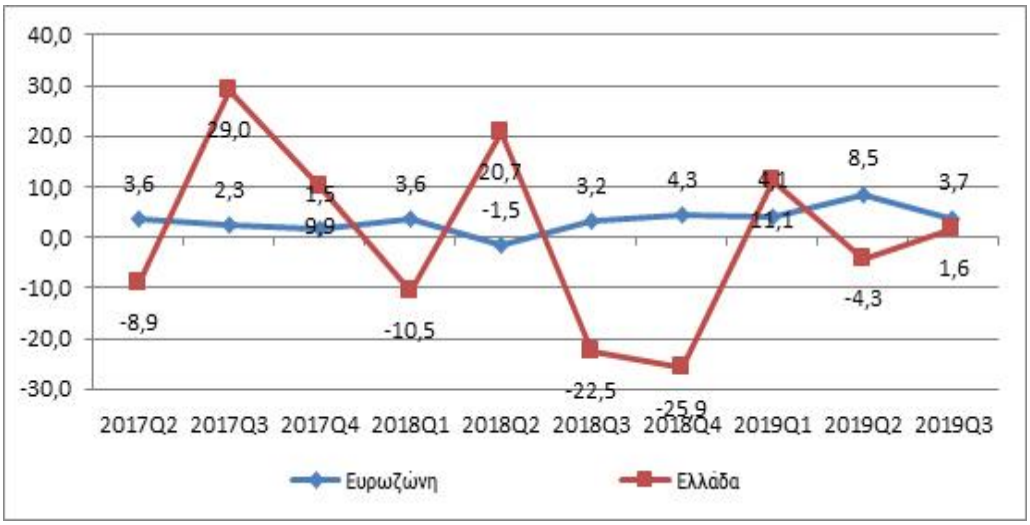

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 5β: Ακαθάριστες πάγιες επενδύσεις ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ ανά τρίμηνο (β΄ τρίμηνο 2017-γ΄ τρίμηνο 2019)

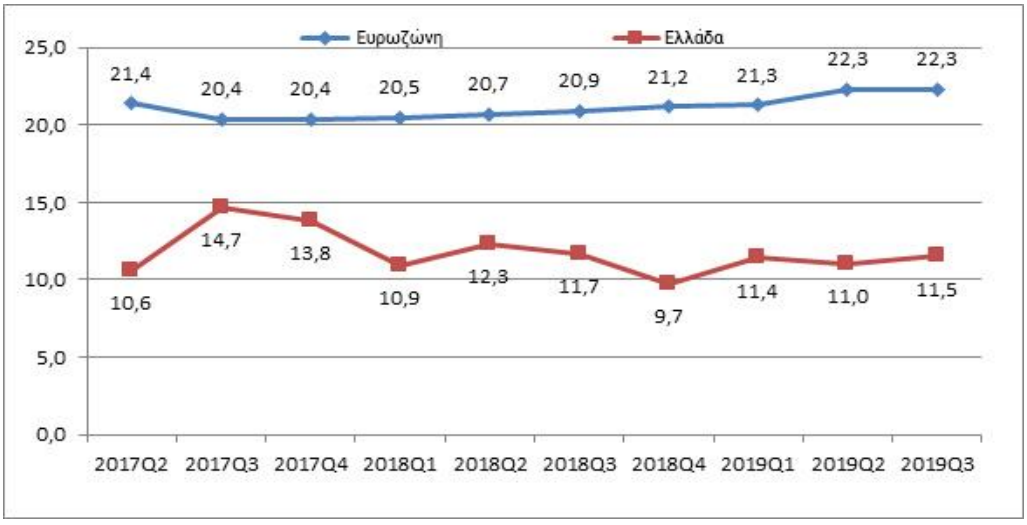

Πηγή: Eurostat

Η επενδυτική αδυναμία ή/και απροθυμία των ελληνικών επιχειρήσεων μπορεί να αντισταθμιστεί μόνον από μια αυξημένη εισροή Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ) και την ανάληψη μεγαλύτερου όγκου επενδύσεων από το Δημόσιο.

Όμως, οι μεν δημόσιες επενδύσεις την τριετία 2018-2020 δεν υπερβαίνουν τα 6,5 δισ. κατά μέσο όρο, παραμένοντας 24% χαμηλότερες από τα επίπεδα του 2010. Για το 2019 σημειώνουν κάμψη 1,4%, ενώ για το 2020 προβλέπεται αύξησή τους 9,8%, επιδόσεις που δεν στηρίζουν τους ετήσιους στόχους αύξησης των πάγιων επενδύσεων συνολικά (8,8% και 13,4% αντίστοιχα).

Οι δε ΞΑΕ ναι μεν συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία και το 2019, όμως στο 9μηνο ο ετήσιος ρυθμός αύξησής τους είναι σταθερά επιβραδυνόμενος: 82% το 2016, 71% το 2017, 7% το 2018 και 1% το 2019. Ένα επιπλέον πρόβλημα είναι η σύνθεση των ΞΑΕ στην οποία κυριαρχεί το αυξανόμενο μερίδιο των αγορών ακινήτων, το οποίο από 7% περίπου τη διετία 2012-2013 ανήλθε σε 13,5% το 2017, 33% το 2018 και 39% το α΄ εξάμηνο του 2019 (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6: Ξένες Άμεσες Επενδύσεις και ποσοστιαία (%) συμμετοχή ακινήτων

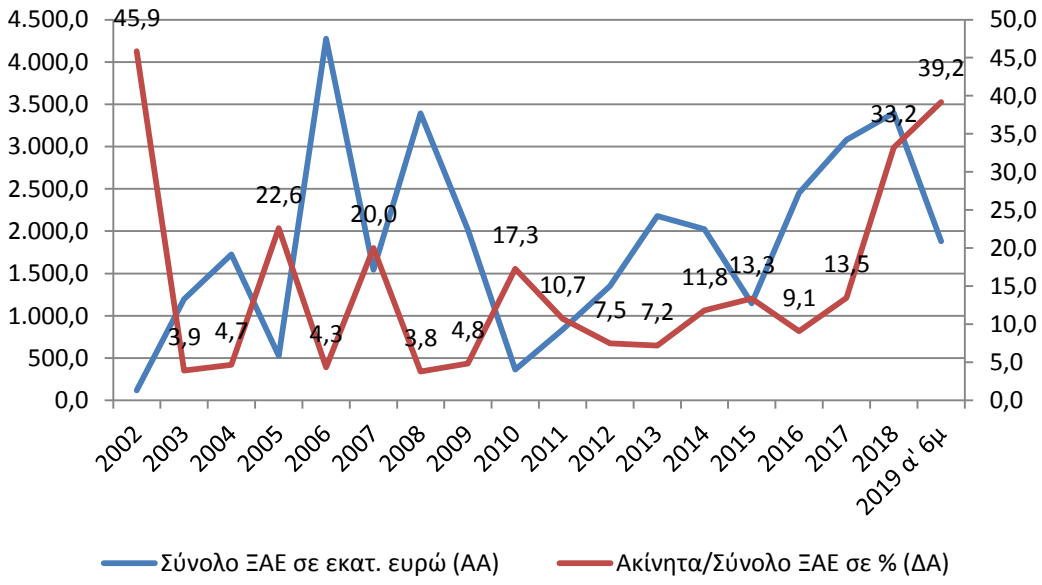

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Με βάση τις παραπάνω επισημάνσεις για ανεπαρκή αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, τη διαχρονικά χαμηλή ποιοτική σύνθεση των ΞΑΕ και το γεγονός ότι και στο σύνολο των επενδύσεων το 9μηνο του 2019 έχουμε 10 φορές ταχύτερη αύξηση των επενδύσεων σε κατοικίες έναντι του συνόλου (9,8% έναντι μόλις 1%), οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως το επενδυτικό έλλειμμα είναι τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά πολύ μεγάλο ώστε να είναι αντιμετωπίσιμο με τα τρέχοντα δεδομένα.

Συνεπώς, απαιτείται ανασχεδιασμός της οικονομικής πολιτικής και των κινήτρων ενθάρρυνσης και προσέλκυσης παραγωγικών επενδύσεων ικανών να αναβαθμίσουν τεχνολογικά, περιβαλλοντικά και με όρους απασχόλησης το αναπτυξιακό υπόδειγμα της χώρας, με στόχο αυτό να είναι βιώσιμο και δίκαιο.

Τα χρέη βαρίδι στην ιδιωτική κατανάλωση

Τη διετία 2017-2018 η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε 1% ετησίως για να υποχωρήσει σε 0,2% το 9μηνο του 2019 παρά την επιτάχυνση της αύξησης της απασχόλησης στο 8μηνο (από 1,7% το 2018 σε 2% το 2019), τις φορολογικές ελαφρύνσεις, την αύξηση του κατώτατου μισθού και την κατάργηση του υποκατώτατου, που καθόλου δεν εμπόδισαν τη συνεχιζόμενη μείωση της ανεργίας. Μολονότι λοιπόν το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών αυξήθηκε 5% το α΄ εξάμηνο (4,5% σε σταθερές τιμές), η ιδιωτική κατανάλωση περιορίστηκε σε 0,4% (μηδενική αύξηση σε σταθερές τιμές).

Η αδυναμία της κατανάλωσης των νοικοκυριών να ακολουθήσει την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματός τους οφείλεται κυρίως στις υψηλές υποχρεώσεις τους και στις ρυθμίσεις όσων εξ αυτών δεν εξυπηρετούνται υπό την πίεση των κατασχέσεων και πλειστηριασμών (βλ. Ενδιάμεση Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2019). Όπως έχουμε υποστηρίξει, στα χρόνια της κρίσης η κάμψη της κατανάλωσης των νοικοκυριών ήταν μονίμως μικρότερη από την κάμψη του διαθέσιμου εισοδήματός τους, γεγονός που απέτρεψε μια ακόμη μεγαλύτερη ύφεση στον πραγματικό τομέα της οικονομίας. Παράλληλα, οι αποταμιεύσεις των νοικοκυριών ήταν αρνητικές, εξέλιξη που αποτύπωνε την αδυναμία τους να ανταποκριθούν στις δανειακές, φορολογικές κ.ά. υποχρεώσεις, συμβάλλοντας στο μείζον τραπεζικό πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Το 2018 και το α΄ εξάμηνο του 2019 το διαθέσιμο εισόδημα αυξάνεται ταχύτερα της κατανάλωσης (Διάγραμμα 7). Μάλιστα, είναι πιθανό να έχουμε αντιστροφή των επιπτώσεων: η αύξηση, δηλαδή, του διαθέσιμου εισοδήματος να ωφελεί πλέον λιγότερο τον ρυθμό ανάπτυξης της πραγματικής οικονομίας και περισσότερο το τραπεζικό σύστημα ως αποτέλεσμα της αποπληρωμής υποχρεώσεων και της αύξησης των καταθέσεων.

Τρία ευρήματα συνηγορούν υπέρ αυτής της εκτίμησης:

α) από έρευνα των ΣΕΛΠΕ-ELTRUN προκύπτει ότι το 44% του μηνιαίου εισοδήματος των νοικοκυριών πηγαίνει σε πληρωμές λογαριασμών (ΔΕΚΟ κ.ά.) και φόρων,

β) την τελευταία διετία (Νοέμβριος 2017-Νοέμβριος 2019) προγραμματίστηκαν μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας 45.138 πλειστηριασμοί και διενεργήθηκαν 31.481 με την τάση εφεξής να είναι αυξανόμενη (Καθημερινή, 1-12-2019) και

γ) σύμφωνα με την ΑΑΔΕ, περισσότεροι από 1,2 εκατ. φορολογούμενοι έχουν υποστεί κατασχέσεις, ενώ περίπου 1,8 εκατ. οφειλέτες είναι εκτεθειμένοι σε αναγκαστικά μέτρα είσπραξης.

Διάγραμμα 7: Ετήσια ποσοστιαία (%) μεταβολή διαθέσιμου εισοδήματος και κατανάλωσης νοικοκυριών

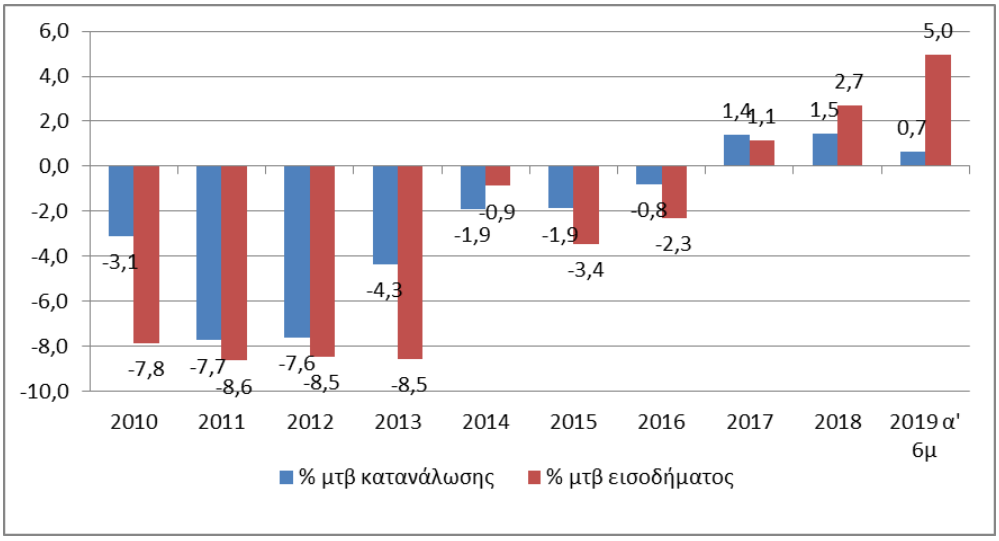

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ
(Ετήσιοι Μη Χρηματοοικονομικοί Λογαριασμοί Θεσμικών Τομέων)

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει πως η ιδιωτική κατανάλωση είναι και θα παραμείνει τουλάχιστον και το 2020 δέσμια του βάρους ανειλημμένων χρεών και συνεπώς είναι πιθανό να μην μπορεί να επιδράσει με την προσδοκώμενη επεκτατική συνεισφορά της στην ουσιαστική ανάκαμψη της οικονομίας.

Προϋπολογισμός 2020 και κοινωνικές επιπτώσεις

Ο Προϋπολογισμός του 2020 στοχεύει, όσο και βασίζεται, στην επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης με τη μείωση του φορολογικού βάρους στην οικονομία, και ειδικότερα σε επιχειρήσεις και

αυτοαπασχολούμενους, παράλληλα με την προσέλκυση επενδύσεων (πρωτίστως μέσω παροχής κινήτρων στην οικοδομή), αλλά και τη διατήρηση της δημοσιονομικής σταθεροποίησης. Είναι ένας Προϋπολογισμός με φιλόδοξους στόχους-προβλέψεις, και συνεπώς δημιουργεί αβεβαιότητες ως προς την υλοποίησή του. Μερικές βασικές παρατηρήσεις που αξίζει να τονιστούν είναι οι εξής:

- Οι δημόσιες επενδύσεις (ΠΔΕ) αυξάνονται βραδύτερα από τις συνολικές.
- Βάσει της δημοσιονομικής εμπειρίας της χώρας, οι παρεμβάσεις για την «καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης» είναι χαμηλής αξιοπιστίας ως προς την αποτελεσματικότητά τους.
- Οι μεταβιβάσεις (π.χ. συντάξεις, πόροι προγραμμάτων απασχόλησης) εμφανίζουν μείωση.
- Το φορολογικό βάρος στην οικονομία (σύνολο φόρων/ΑΕΠ) μειώνεται 0,6 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ το 2020, εφόσον η οικονομία πετύχει ρυθμό ανάπτυξης 2,8%. Ωστόσο, η μείωσή του για τα φυσικά πρόσωπα είναι οριακή (0,2 ποσοστιαίες μονάδες) και άνιση. Για τους μισθωτούς εργαζομένους τα οφέλη των παρεμβάσεων είναι μικρότερα απ΄ όσο εκτιμάται για το σύνολο των φυσικών προσώπων, αφού τη μερίδα του λέοντος λαμβάνουν οι αυτοαπασχολούμενοι.
- Ο λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων αυξάνεται 2,2 ποσοστιαίες μονάδες σε βάρος των χαμηλών εισοδημάτων.
- Τέλος, το συνολικό δημοσιονομικό βάρος που επιφέρει ο Προϋπολογισμός στα φυσικά πρόσωπα (ανεξαρτήτως κατανομής), το οποίο περιλαμβάνει φόρους και κοινωνικές παροχές/μεταβιβάσεις, αυξάνεται το 2020 κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες ή 1,4 δισ. ευρώ.

ΤΕΛΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ
Εμμ. Μπενάκη 71Α
10681, Αθήνα
Τηλ. 210 8202257
E-mail: info@inegsee.gr
www.inegsee.gr

Απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση όλου ή μέρους του κειμένου χωρίς την άδεια του εκδότη. Επίσης, η αναδημοσίευση (όλου ή μέρους του) χωρίς αναφορά της πηγής.

Γλωσσική επιμέλεια – Διορθώσεις: Στέλλα Ζούπα

Copyright ©INE ΓΣΕΕ